OZGURKONAKCİ.COM · LOJİSTİK REHBERİ · 53

Menşe kuralları ve tercihli ticaret

Tercihli ve tercihsiz menşe, Gümrük Birliği ile STA farkı, hangi belgenin ne zaman gerektiği, menşe kriterleri ve kümülasyon, revize Pan-Avrupa-Akdeniz kurallarında Türkiye'nin 2026 durumu, tedarikçi beyanı, onaylanmış ihracatçı ve sonradan kontrol

Hazırlayan: Özgür Konakcı · Seviye: Orta · Sürüm: 17 Kasım 2026

Çevrimiçi ve interaktif sürüm: **https://ozgurkonakci.com/rehber/mense-kurallari-ve-tercihli-ticaret/**

KISA CEVAP

Menşe, malın ekonomik uyruğudur; ithalatta vergiyi ve ticaret önlemlerini belirler. Tercihsiz menşeyi odaların onayladığı menşe şahadetnamesi gösterir ve vergi indirimi sağlamaz. Tercihli menşe, bir anlaşmanın indirimli vergisi için aranır ve EUR.1 ya da menşe beyanıyla ispatlanır. AB'ye sanayi ve işlenmiş tarım ürünleri ise Gümrük Birliği kapsamında A.TR ile gider; A.TR menşe değil serbest dolaşım belgesidir. Tarım ve AKÇT ürünlerinde AB'ye de EUR.1 gerekir. Ticaret Bakanlığı'nın sayfasında 24 STA tarafı sayılıyor (16 Kasım 2026). Pan-Avrupa-Akdeniz sisteminde revize kurallar 1 Ocak 2025'te yürürlüğe girdi; eski ve yeni kuralların birlikte uygulanması 31 Aralık 2025'te bitti. 20 Mayıs 2026 itibarıyla Türkiye'nin 16 düzenlemesinden 15'i revize kurallara geçti, Tunus eski kurallarda kaldı.

Önce kısa bir not

Bu sayfa bilgilendirme amaçlıdır, hukuki görüş yerine geçmez. Menşe kuralları ürüne ve anlaşmaya göre değişir; Pan-Avrupa-Akdeniz kuralları 2026'da da güncellenmeye devam ediyor. Somut bir sevkiyatta Ticaret Bakanlığı duyurularını ve gümrük müşavirinizin görüşünü esas alın.

Menşe nedir? Tercihli ve tercihsiz menşe

Menşe, eşyanın "ekonomik uyruğu"dur: malın hangi ülkede elde edildiğini ya da hangi ülkede yeterince işlenerek bugünkü hâlini aldığını gösterir. Ticaret Bakanlığı menşeyi üç şey için belirleyici sayar: ithalatta uygulanacak gümrük vergisi, gözetim, korunma ve anti-damping gibi ticaret politikası önlemleri ve dış ticaret istatistikleri.

Uygulamada iki ayrı menşe kavramı vardır. Karıştırıldıklarında yanlış belge alınır ya da hak edilen indirim kaybedilir.

- **Tercihsiz menşe.** Herkese uygulanan genel kuraldır. Gümrük Kanunu'nun (4458) 17–21. maddelerinde düzenlenir. Bir ülkede tamamen elde edilen eşya o ülke menşelidir (md. 18). Birden fazla ülkede üretilen eşya, ekonomik yönden gerekli son esaslı işçiliğin ve işlemin yapıldığı ülkenin menşeini alır (md. 19). Esas amacı belirli

ülkelere uygulanan önlemleri aşmak olan işlemler menşe kazandırmaz (md. 20). Tercihsiz menşeyi **menşe şahadetnamesi** gösterir; bu belge vergi indirimi sağlamaz.

- **Tercihli menşe.** Bir ticaret anlaşmasının ya da tek taraflı bir tercih rejiminin indirimli veya sıfır vergisinden yararlanmak için aranan menşedir. Kanunun 22. maddesi bu kuralları ilgili anlaşmalara ve kararlara bırakır. Yani "Türk menşeli" sayılmanın şartı, malın gittiği ülkeyle yapılan anlaşmanın menşe protokolünde yazar. Tercihli menşeyi **EUR.1**, **menşe beyanı** (eski adıyla fatura beyanı) ya da anlaşmanın öngördüğü başka bir ispat belgesi gösterir.

Bir mal aynı anda tercihsiz kurala göre Türk menşeli, tercihli kurala göre ise menşesiz sayılabilir. Örneğin ithal parçaları Türkiye'de birleştirip ihraç ettiğinizde tercihsiz menşe için yeterli olan işçilik, STA'nın liste kuralını karşılamayabilir. Bu yüzden "menşe şahadetnamesi alabiliyorsam EUR.1 de alırım" varsayımı doğru değildir.

Bu sayfa menşe kurallarının mantığını ve Türkiye'den bakınca hangi belgenin ne zaman gerektiğini anlatır. Belgelerin kısa tanımı GTİP ve gümrük rejimleri: Menşe ve dolaşım belgeleri bölümünde; beyanname, muayene ve ceza süreci ise Gümrük işlemleri adım adım sayfasında.

Gümrük Birliği, STA ve tek taraflı tercihler: fark ne?

Türkiye'nin tercihli ticareti üç farklı yapı üzerine kurulu. Hangisinin uygulandığı, hangi belgenin gerektiğini de belirler.

- **Gümrük Birliği (AB ile).** 1/95 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı'na dayanır ve sanayi ürünleri ile işlenmiş tarım ürünlerini kapsar. Türkiye üçüncü ülkelere AB'nin ortak gümrük tarifesini uygular. Gümrük Birliği bir menşe sistemi değil, **serbest dolaşım** sistemidir: Türkiye'de ya da AB'de serbest dolaşımdaki eşya, menşeine bakılmaksızın A.TR ile vergisiz dolaşır.
- **Serbest ticaret anlaşmaları (STA).** Her taraf kendi gümrük tarifesini korur; indirim yalnız anlaşmanın menşe kurallarını karşılayan, yani *tercihli menşeli* eşyaya verilir. AB ile Gümrük Birliği dışında kalan iki alan da STA mantığıyla işler: kömür ve çelik (AKÇT) ürünleri için 25 Temmuz 1996'da imzalanıp 1 Ağustos 1996'da yürürlüğe giren anlaşma ve temel tarım ürünleri için 1 Ocak 1998'den beri uygulanan 1/98 sayılı Ortaklık Konseyi Kararı.
- **Tek taraflı tercihler.** Bir ülkenin karşılık beklemeden gelişmekte olan ülkelere tanıdığı indirimlerdir; en bilineni Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi'dir (GTS). Türkiye de kendi GTS'sini uygular. Bu rejimde menşe, eskiden Form A ile, bugün çoğunlukla kayıtlı ihracatçının yaptığı menşe beyanıyla ispatlanır.

Türkiye'nin STA'ları. Ticaret Bakanlığı'nın yürürlükteki STA'lar sayfası (16 Kasım 2026'da okundu) "25 ülke ile" STA'ların yürürlükte olduğunu yazıyor ve 24 taraf sayıyor; EFTA dört ülkeyi kapsayan tek bir anlaşmadır. Sayılan taraflar: EFTA, Kuzey Makedonya, Bosna-Hersek, Filistin, Tunus, Fas, Mısır, Arnavutluk, Gürcistan, Karadağ, Sırbistan, Şili, Morityus, Güney Kore, Malezya, Moldova, Faroe Adaları, Singapur, Kosova, Venezuela, Birleşik Krallık, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar ve Ukrayna. Aynı sayfaya göre Lübnan ve Sudan STA'ları iç onay süreçleri tamamlanınca, Gürcistan STA'sını genişleten protokoller de iç onaydan sonra yürürlüğe girecek. Bu liste değişebilir; ihracattan önce Bakanlığın güncel sayfasına bakın.

Bu 24 anlaşmanın 14'ü, AB ile tarım ve AKÇT düzenlemeleriyle birlikte Pan-Avrupa-Akdeniz menşe sistemine bağlıdır (aşağıda). Geri kalanların (Birleşik Krallık, BAE, Güney Kore, Katar, Malezya, Morityus, Singapur, Şili, Ukrayna, Venezuela) menşe kuralları ve ispat belgeleri her anlaşmanın kendi protokolünde yazar. Örneğin Birleşik

Krallık'a tercihli ihracatta menşe beyanı fatura ya da başka bir ticari belge üzerinde yapılır; ayrıntısı Hedef ülke ithalat gereklilikleri sayfasında.

Hangi belge ne zaman: A.TR, EUR.1, menşe beyanı, menşe şahadetnamesi

Aşağıdaki tablo, Türkiye'den yapılan ihracatta en sık karşılaşılan durumları özetler. Belge seçimi malın gittiği ülkeye *ve* malın türüne göre değişir; aynı alıcıya giden iki kalem için farklı belge gerekebilir.

Durum	Rejim	Belge	Kim düzenler?
AB'ye sanayi ürünü veya işlenmiş tarım ürünü	Gümrük Birliği (serbest dolaşım)	A.TR dolaşım belgesi	İhracatçı doldurur; gümrük idaresi ya da yetki verdiği kuruluş düzenler, gümrük vize eder
AB'ye temel tarım ürünü	1/98 sayılı Karar (Pan-Avrupa-Akdeniz kuralları)	EUR.1 veya menşe beyanı	EUR.1'i ihracatçı doldurur, oda kontrol eder, gümrük vize eder; menşe beyanını ihracatçı yapar
AB'ye kömür ve çelik (AKÇT) ürünü	AKÇT STA (Pan-Avrupa-Akdeniz kuralları)	EUR.1 veya menşe beyanı	Aynı
Pan-Avrupa-Akdeniz sistemindeki bir STA ortağına	STA'nın menşe protokolü (revize ya da eski kurallar)	Revize kurallarda EUR.1 veya menşe beyanı; eski kurallarda EUR.1, EUR-MED veya fatura beyanı	Aynı
Diğer STA ortaklarına	Anlaşmanın kendi protokolü	Anlaşmaya göre (EUR.1, menşe beyanı ya da anlaşmaya özel ispat belgesi)	Anlaşmaya göre
Tercih yok, ama alıcı ülke ya da akreditif menşe belgesi istiyor	Tercihsiz menşe	Menşe şahadetnamesi	Yetkili ticaret ve sanayi odaları

A.TR menşe belgesi değildir. Bakanlığın açıklamasına göre A.TR eşyanın Türkiye'de ya da AB'de serbest dolaşımda olduğunu gösterir, menşeini değil. Bu yüzden Çin'den ithal edilip Türkiye'de vergileri ödenerek serbest dolaşıma girmiş bir mal da A.TR ile AB'ye gidebilir. Bakanlık, revize menşe kurallarına geçişten sonra da AB'ye ihracatta A.TR uygulamasının değişmediğini ayrıca duyurdu.

A.TR'nin dayanağı 2006/10895 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı'dır. Karara göre belge yalnız Gümrük Birliği'nin iki tarafı arasında doğrudan taşınan sanayi ve işlenmiş tarım ürünleri için düzenlenir; AKÇT ürünleri kapsam dışındadır. A.TR, ihracat gümrüğünün vize tarihinden itibaren **dört ay** içinde ithalat ülkesinin gümrüğüne sunulmalıdır. Unutulan ya da hatalı düzenlenen belge, kararda sayılan hallerde sonradan verilebilir; bu durumda üzerine "SONRADAN VERİLMİŞTİR" ibaresi düşülür.

Küçük gönderilerde de A.TR gündemde: AB'ye BGB ile yapılan ve değeri 150 €'yu aşmayan gönderiler için elektronik A.TR'nin otomatik üretilmesi E-ihracat ve mikro ihracat sayfasında anlatılıyor.

Menşe kriterleri: tamamen elde etme, yeterli işçilik ve liste kuralları

Tercihli menşe iki yoldan kazanılır.

1. Tamamen elde edilme. Tek bir ülkede çıkarılan maden, yetiştirilen bitki, orada doğup büyütülen hayvan ve bunlardan elde edilen ürünler, avcılık ve balıkçılık ürünleri gibi mallar o ülke menşelidir. Bu ürünlerde ithal girdi kullanılmadığı için hesap gerekmez; ancak tek bir ithal girdi bile "tamamen elde edilme"yi bozar ve ürünü ikinci yola taşır.

2. Yeterli işçilik veya işlem. İthal (menşesiz) girdi kullanıldığında, ürünün menşe kazanıp kazanmadığına anlaşmanın **liste kuralı** (ürüne özgü kural) karar verir. Liste kuralları GTİP'in ilk dört hanesine, yani pozisyona göre yazılır. Bu yüzden doğru GTİP, doğru menşe kararının ön şartıdır; sınıflandırma için GTİP nasıl belirlenir? bölümüne bakın. Avrupa Komisyonu'nun Access2Markets açıklamalarına göre liste kurallarının başlıca türleri şunlardır:

- **Tarife sınıflandırması değişikliği.** Menşesiz girdilerin, nihai üründen farklı bir fasılda (2 hane), pozisyonda (4 hane) ya da alt pozisyonda (6 hane) sınıflandırılması gerekir. Kural metinlerinde "ürünün pozisyonu dışındaki pozisyonlardan" gibi ifadelerle ya da CTH, CC gibi kısaltmalarla yazılır.
- **Değer kuralı.** Kullanılan menşesiz girdilerin değeri, ürünün fabrika çıkış fiyatının (ex-works) belirli bir yüzdesini aşamaz. Hesapta menşesiz girdinin gümrük kıymeti esas alınır.
- **Belirli işlem kuralı.** Ürünün menşe kazanması için belirli bir üretim işleminin yapılması gerekir. Tekstil, kimya ve bazı tarım ürünlerinde yaygındır.
- **Birleşik kurallar.** Bir kural, örneğin pozisyon değişikliğini bir değer sınırıyla birlikte isteyebilir.

Yetersiz işlemler. Koruma amaçlı işlemler, ambalajlama, basit boyama, basit kesme, basit montaj ve basit karıştırma gibi işlemler tek başına ya da birlikte yapıldığında, liste kuralı kâğıt üzerinde karşılansa bile menşe kazandırmaz. Bunların ötesine geçmek de tek başına yetmez; liste kuralı ayrıca karşılanmalıdır.

Tolerans. Liste kuralını karşılamayan menşesiz girdiler belirli bir sınıra kadar kullanılabilir. Revize Pan-Avrupa-Akdeniz kurallarında bu sınır **%15**'tir: 2. fasıl ile 4–24. fasıllardaki tarım ürünlerinde (16. fasıldaki işlenmiş balık ürünleri hariç) ürün ağırlığının, diğer tekstil dışı ürünlerde fabrika çıkış fiyatının %15'i. Tolerans, liste kuralında azami yüzde yazan hallerde o yüzdeyi aşmak için kullanılamaz; tekstil ürünlerinin kendi toleransları vardır. Diğer STA'larda oran farklı olabilir; kendi protokolüne bakın.

Değişmeme (doğrudan taşıma) kuralı. Menşe kazanmış bir ürün yolda değiştirilmemelidir. Eski usul doğrudan taşıma kuralı, üçüncü ülkeden geçişte yalnız boşaltma, yeniden yükleme ve malı iyi durumda tutmaya yönelik işlemlere izin verir ve ispatı ithalatçıya yükler. Revize Pan-Avrupa-Akdeniz kurallarının da benimsediği değişmeme kuralı daha esnektir: aksi yönde şüphe yoksa uyum varsayılır; gönderiyi bölmek, yerel mevzuat için etiket ve belge eklemek de serbesttir. Aktarmalı sevkiyatlarda transit ülkedeki belgeleri saklamak, deneyimimize göre sonradan çıkacak soruları baştan keser.

Kümülasyon: ikili, çapraz ve tam kümülasyon

Kümülasyon, başka bir anlaşma ortağından gelen menşeli girdinin, sizin ürününüzde *yerli girdi gibi* sayılmasıdır. Liste kuralında "menşesiz" hesabına girecek bir kumaş, sac ya da parça, kümülasyon sayesinde hesaptan çıkar. Pan-Avrupa-Akdeniz sisteminde dört tür vardır:

Tür	Ne demek?	Şart
İkili kümülasyon	İhracat yaptığınız ülkenin menşeli girdisi, sizin ürününüzde yerli sayılır.	Girdinin o anlaşmaya göre menşeli olduğunun ispatı (ör. EUR.1 veya tedarikçi beyanı)
Tam ikili kümülasyon	Ortak ülkede yapılan işçilik, girdi menşe kazanmamış olsa bile, sizin ülkenizde yapılmış gibi sayılır.	Revize kurallarda öngörülür
Çapraz (diyagonal) kümülasyon	Sistemdeki üçüncü bir ortağın menşeli girdisi de yerli sayılır.	Zincirdeki bütün ülkeler arasında STA bulunması ve hepsinin **aynı kural setini** uygulaması
Tam çapraz kümülasyon	Çapraz kümülasyondaki ortaklarda yapılan işçilik de toplanabilir.	Revize kurallarda tekstil ve hazır giyim (50–63. fasıllar) dışındaki ürünler için; tekstilde yalnız bu kapsamı tek taraflı olarak genişleten ülkelerle

Çapraz kümülasyonun en sık gözden kaçan şartı sonuncusudur: zincirdeki her ülkenin aynı kural setini uygulaması. Bakanlık 2026 başından itibaren her ikili ilişkinin tek bir kural setiyle yürüyeceğini, iki ortak farklı setler uyguluyorsa aralarında kümülasyonun kendiliğinden imkânsız hâle geleceğini duyurdu. Hangi ülkelerle kümülasyon yapılabildiğini gösteren tablo **Türkiye PEM matrisi** adıyla Bakanlığın sitesinde yayımlanıyor ve her değişiklikte yenileniyor.

Tekstilde tam kümülasyonun genişletilmesi. Revize kurallar, bir ülkenin 50–63. fasıllardaki ürünler için tam kümülasyonu tek taraflı olarak genişletmesine izin veriyor. Bakanlık bu kararı bildiren ülkelerin listesini yayımlıyor (ilk liste 9 Ocak 2026 tarihli); tekstil ve konfeksiyon ihracatçılarının bu listeyi ayrıca izlemesi gerekir.

İlave gümrük vergisi (İGV) ile bağlantı. Kümülasyon yalnız ihracatı değil ithalat maliyetini de etkiler. Bakanlığın 15 Nisan 2026 tarihli yazısına göre 3351 sayılı Karar'ın 2. maddesinin 2. fıkrası, AB üzerinden gelen bir ortak ülke menşeli eşyada İGV alınmaması için üç şartı birlikte arıyor: menşe ülkesiyle STA bulunması, bu STA'nın AB'yi de içeren çapraz kümülasyon sistemi içinde işlemesi ve tercihli menşenin ispatı. Yazı, bu nedenle 1 Nisan 2026'dan itibaren AB'den A.TR ve tedarikçi beyanıyla gelen Tunus ve Arnavutluk menşeli eşyada İGV alınması gerektiği görüşünü bildirdi. Arnavutluk'un 5 Mayıs 2026'da revize kurallara geçmesinin (Bakanlık duyurusu: 20 Mayıs 2026) bu sonucu nasıl etkilediğini doğrulayamadık; ithalatta İGV hesabı için gümrük müşavirinize danışın. Hesabın kendisi İthalatta gümrük vergisi nasıl hesaplanır? sayfasında.

Pan-Avrupa-Akdeniz (PAAMK/PEM) sistemi ve revize kurallar: 2026'daki durum

Pan-Avrupa-Akdeniz Menşe Kümülasyon Sistemi (PAAMK; İngilizce kısaltmasıyla PEM), AB, EFTA, Türkiye, Akdeniz ülkeleri, Batı Balkanlar, Faroe Adaları, Moldova, Gürcistan ve Ukrayna arasında ortak menşe kuralları ve kümülasyon sağlar. Kurallar, 2011'de üzerinde anlaşılan bölgesel bir sözleşmede toplandı. Avrupa Komisyonu sözleşmenin 25 akit tarafını sayıyor; Türkiye bunlardan biri.

Revizyon. Sözleşme, Ortak Komite'nin 7 Aralık 2023 tarihli 1/2023 sayılı Kararı ile değiştirildi; revize sözleşme 1 Ocak 2025'te yürürlüğe girdi. Türkiye'de revize kurallar, 20 Aralık 2025 tarihli ve 33113 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan yönetmelikle iç hukuka aktarıldı ve 1 Ocak 2025'ten geçerli kılındı. 12 Aralık 2024 tarihli 2/2024 sayılı Karar eski ve revize kuralların birlikte uygulanmasına izin vermişti; bu dönem **31 Aralık 2025'te sona erdi** ve uzatılmadı.

Revize kurallarla gelen başlıca değişiklikler (Avrupa Komisyonu ve Ticaret Bakanlığı açıklamalarına göre):

- Genel tolerans %15'e çıktı (ayrıntısı yukarıda).
- İthal girdideki gümrük vergisinin geri verilmesi veya muafiyeti (drawback) bazı istisnalarla serbest; yasağın tekstil ürünlerinde (50–63. fasıllar) sürdüğü belirtiliyor.
- Tam kümülasyon tekstil dışındaki ürünlere genişledi.
- Menşe ispat belgeleri EUR.1 ve menşe beyanına indi; revize kurallarda EUR-MED belgesi yer almıyor.
- Menşe beyanını her ihracatçı toplam değeri 6.000 €'yu aşmayan gönderilerde, onaylanmış ihracatçı ise her tutarda yapabilir.
- Menşe ispat belgesi düzenlendiği tarihten itibaren **10 ay** geçerli. Değeri 500 €'yu aşmayan küçük paketler ve 1.200 €'yu aşmayan yolcu eşyası için belge aranmaz.

Türkiye'nin 16 düzenlemesi. Bakanlığa göre Türkiye'nin bu sistemde 16 tercihli düzenlemesi var. 31 Aralık 2025 itibarıyla 11'i revize kurallara geçmişti. Sonraki duyurularla tablo şöyle oldu:

Düzenleme	Kural seti (20 Mayıs 2026 duyurusuna göre)	Not
AB tarım ürünleri, AKÇT ürünleri	Revize	31.12.2025 itibarıyla geçiş tamam
EFTA, Faroe Adaları	Revize	31.12.2025 itibarıyla geçiş tamam
Bosna-Hersek, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya	Revize	31.12.2025 itibarıyla geçiş tamam
Fas, Filistin, Gürcistan	Revize	31.12.2025 itibarıyla geçiş tamam
Sırbistan	Revize	13 Şubat 2026'dan itibaren
Moldova	Revize	20 Şubat 2026'dan itibaren
Mısır	Revize	26 Şubat 2026'dan itibaren; Bakanlık, Mısır'ın iç onayı tamamlanana kadar eski kuralların da paralel uygulanacağını duyurmuştu
Arnavutluk	Revize	5 Mayıs 2026'da yürürlüğe girdi, 1 Ocak 2025'ten geçerli; bu tarihten sonraki ihracat için belge geriye dönük alınabiliyor
Tunus	Eski kural seti	Bakanlık geçiş için çalışmanın sürdüğünü bildiriyor

Bakanlığın "PEM Türkiye Matrisi" sayfasındaki en son duyuru 20 Mayıs 2026 tarihli (16 Kasım 2026'da kontrol edildi). Bu tarihten sonra Tunus için bir değişiklik olup olmadığını doğrulayamadık.

Belgeye ne yazılır? Mısır'a geçiş için Bakanlığın 24 Şubat 2026 tarihli yazısı, revize kurallarla düzenlenen EUR.1'lerin 7. kutusuna ve menşe beyanlarına "REVISED RULES" ibaresinin yazılmasını istedi. Hangi ibarenin hangi ülke için gerektiği ülkeden ülkeye değişebiliyor; Bakanlık ayrıca menşe ispat belgesinde kümülasyon bilgisini zorunlu tutmayan ülkelerin listesini de yayımlıyor (6 Mart 2026). Bize göre en güvenli yol, her yeni ülke ya da yeni ürün için belgeyi düzenlemeden önce matrisi ve ilgili duyuruyu açmaktır.

Geçirgenlik hükmü. Revize kurallar neredeyse bütün ürünlerde menşe kuralını değiştirdiği için eski kurallarla menşe kazanmış girdilerin ne olacağı sorun oldu. Türk yönetmeliğinin 58. maddesine aktarılan geçirgenlik

hükmüne göre 1., 3., 16. (işlenmiş balık ürünleri) ve 25–97. fasıllardaki eşya, 2012 kurallarına göre düzenlenmiş geçerli bir ispat belgesiyle ithal edilmişse, belgenin saklama süresi boyunca revize kurallara göre de menşeli sayılır. Bakanlık 7 Ağustos 2026 tarihli yazısında bu hükmün yeni bir çapraz kümülasyon yaratmadığını, yalnız kümülasyonun zaten mümkün olduğu ilişkilerde girdinin menşe statüsünü koruduğunu vurguladı.

Tedarikçi beyanı, onaylanmış ihracatçı ve menşe beyanı

Tedarikçi beyanı. Bir ihracatçının EUR.1 alabilmesi ya da menşe beyanı yapabilmesi için kullandığı girdilerin menşeini bilmesi gerekir. Yurt içinden ya da AB'den aldığınız girdinin tercihli menşeini, tedarikçinin verdiği tedarikçi beyanı gösterir. 2006/10895 sayılı Karar'a göre:

- Tedarikçi beyanı, Gümrük Birliği'nde serbest dolaşımdaki eşyanın tercihli menşe statüsünü kanıtlar ve EUR.1, EUR-MED ya da fatura beyanına dayanak olur.
- Beyanı tedarikçi, alıcının talebi üzerine verir; üretici olabileceği gibi malı satan aracı da olabilir.
- **Tekil beyan** her gönderi için fatura ya da irsaliye üzerinde yapılır.
- **Uzun dönem beyanı** düzenli olarak tedarik edilen eşya için verilir; düzenlendiği tarihten itibaren en çok bir yıl geçerlidir ve en çok bir yıl geriye dönük kapsam sağlayabilir. Menşe statüsü değişirse tedarikçi alıcıyı hemen bilgilendirmelidir.
- Tedarikçi, menşeyi gösteren kayıtları üç yıl saklar ve beyanın doğruluğundan sorumludur. Gümrük, beyanı doğrulamak için tedarikçiden INF 4 bilgi belgesi isteyebilir.

Menşe şahadetnamesi tedarikçi beyanının yerine geçmez: Bakanlığın açıklamasına göre biri tercihsiz, diğeri tercihli menşeyi gösterir. Deneyimimize göre tedarikçi beyanını sipariş anında, satın alma şartlarına yazarak istemek, sevkiyat günü belge kovalamaktan çok daha az sorun çıkarır.

Menşe beyanı (fatura beyanı). İhracatçının fatura, irsaliye ya da başka bir ticari belge üzerine, malın anlaşmanın menşe kurallarını karşıladığını yazdığı beyandır. Bakanlığın açıklamasına göre değeri 6.000 €'nun altındaki gönderilerde her ihracatçı, üzerindekilerde yalnız **onaylanmış ihracatçı** bu beyanı yapabilir. Revize Pan-Avrupa-Akdeniz kurallarında belge "menşe beyanı" adını aldı. Beyanın metni ilgili anlaşmanın ekinde yazar; kendi cümlelerinizle yazılmaz.

Onaylanmış ihracatçı. Gümrük idaresinden alınan bu yetki, her gönderi için EUR.1 vize ettirmek yerine menşe beyanını tutardan bağımsız olarak faturaya yazma imkânı verir. Sık ve düzenli tercihli ihracat yapan firmalar için zaman kazandırır; karşılığında menşe hesabını ve belgelerini denetime hazır tutma yükü ihracatçıya geçer.

REX (kayıtlı ihracatçı sistemi). REX, Genelleştirilmiş Tercihler Sistemi'nde Form A'nın yerini alan, kayıtlı ihracatçının yaptığı menşe beyanına dayanan sistemdir. Türkiye kendi GTS'sinde REX'i 2 Ağustos 2019'dan beri uyguluyor. Türk ihracatçı için REX numarası ancak dar bir durumda gerekir: Bakanlığın 5 Temmuz 2024 tarihli yazısına göre REX ile menşe beyanı, yalnız İthalat Rejimi Kararı'nın 1 sayılı ekindeki GTS lehtarı ülkeler menşeli eşyanın AB'ye ve İsviçre'ye gönderilmesinde yapılabilir. Aynı yazı, Birleşik Krallık ve Güney Kore gibi diğer ülkelere ihracatta REX numarasının ne gerektiğini ne de kullanılabileceğini belirtiyor. Başvurular gümrük ve dış ticaret bölge müdürlüklerine ya da yetki verdikleri gümrük müdürlüklerine yapılır.

Tercihsiz menşe: menşe şahadetnamesi ve elektronik belgeler

Menşe şahadetnamesi vergi indirimi sağlamaz; malın hangi ülkede üretildiğini resmî olarak gösterir. Bakanlığa göre ihracatta zorunlu değildir; yalnız alıcı ülke o ürün için istiyorsa düzenlenir. Uygulamada birçok ülke gümrüğü, akreditifler ve bazı ihaleler bu belgeyi ister; akreditifte istenen belgenin eksik olması en sık ret sebeplerinden biridir (Akreditifte en sık yapılan belge hataları).

Türkiye'de menşe şahadetnamesini yetkili ticaret ve sanayi odaları onaylar. TOBB'un 3 Nisan 2020 tarihli yazısına göre 8 Nisan 2020'den beri menşe şahadetnamesi ve özel menşe şahadetnamesi (Form A) yalnız elektronik ortamda, MEDOS sistemi üzerinden düzenlenip onaylanıyor; belgeye karekod ve doğrulama kodu ekleniyor, oda personelinin ıslak imzası aranmıyor. O tarihte 252 oda menşe şahadetnamesi onaylamaya yetkiliydi.

İthalatta menşe şahadetnamesi. İthal ettiğiniz eşyaya menşe ülkesine göre bir ticaret politikası önlemi, ilave gümrük vergisi ya da başka bir mali yükümlülük uygulanıyorsa, malın o ülke menşeli olmadığını menşe şahadetnamesiyle göstermeniz gerekebilir (Gümrük Yönetmeliği md. 205/4).

Yabancı ülkelerin elektronik belgeleri. Gümrük Genel Tebliği (Uluslararası Anlaşmalar) (Seri No: 10) uyarınca Bakanlık, menşe ve dolaşım belgelerini elektronik ortamda düzenlediğini bildiren ülkelerin listesini yayımlıyor. 4 Ağustos 2026 tarihli duyuruya göre liste 30 Mart 2026 itibarıyla 60 ülkeyi kapsıyor; bunların çoğu yalnız menşe şahadetnamesini elektronik düzenliyor. İsviçre, Katar, Norveç, Morityus ve Maldivler EUR.1'i, Fas EUR.1 ve EUR-MED'i elektronik düzenleyen ülkeler arasında. Elektronik düzenleme kâğıt belgeyi geçersiz kılmıyor; listedeki ülkelerin elektronik belgeleri gümrük idarelerinin kontrolünden sonra kabul edilebiliyor.

Sonradan kontrol ve yanlış beyanın sonuçları

Tercihli vergiyle ithalat yapıldıktan aylar, hatta yıllar sonra bile menşe sorgulanabilir. Buna **sonradan kontrol** denir: ithalat ülkesinin gümrüğü EUR.1'in, menşe beyanının, A.TR'nin ya da menşe şahadetnamesinin doğruluğundan şüphelenirse, belgeyi ihracat ülkesinin gümrüğüne doğrulama için gönderir. Türkiye'den ihracat yaptıysanız soru size, sizin üzerinden de tedarikçilerinize gelir.

2006/10895 sayılı Karar, A.TR ve tedarikçi beyanı için işleyişi kabaca şöyle düzenler:

1. İthalat gümrüğü makul şüphe varsa ya da rastgele seçimle kontrol isteyebilir; talep Bakanlık üzerinden ihracat ülkesinin gümrüğüne gider.
2. Kontrol sürerken tercihli vergi uygulanmaz; vergiler nakit ya da teminatla güvenceye alınabilir. Belge doğrulanırsa teminat iade edilir.
3. Talepten itibaren **10 ay** içinde cevap gelmezse ya da cevap yetersizse ithalat gümrüğü tercihli muameleyi reddedebilir.
4. Tedarikçi beyanı kontrolünde INF 4 istenir; ihracatçı belgeyi dört ay içinde sunmazsa gümrük doğrudan tedarikçinin bağlı olduğu idareye başvurabilir, beş ay içinde cevap gelmezse menşe belgesi geçersiz sayılır.

Pan-Avrupa-Akdeniz kurallarında da benzer bir idari işbirliği usulü vardır: kontrolü ihracatçının bulunduğu ülkenin gümrüğü yürütür; Avrupa Komisyonu'nun açıklamasına göre ithalat ülkesi ihracatçıyı kendisi ziyaret edemez.

13 Aralık 2023'te yayımlanan bir tebliğ değişikliğiyle, ilgili ülkedeki kayıt saklama süresi dolmuş belgeler için mahkeme emri, mücbir sebep ya da beklenmeyen hal yoksa sonradan kontrol istenemeyeceği hükme bağlandı.

Sonuçları. Belge geçersiz çıkarsa tercihli vergiyle ithal edilen eşyanın vergi farkı (gümrük vergisi, varsa İGV ve anti-damping vergisi, bunlara bağlı KDV) ithalatçıdan istenir; Gümrük Kanunu'nun ceza hükümleri de gündeme gelebilir. Kanunun 198. maddesinin 4. fıkrası, belgeyi düzenleyen ülke makamının hatası ve ithalatçının iyi niyeti halinde vergilerin istenmemesine imkân tanır. Danıştay Vergi Dava Daireleri Kurulu 4 Aralık 2024 tarihli bir kararında, ihracat ülkesinin önce "belge sahte" deyip sonra belgelerin gerçek olduğunu teyit ettiği bir dosyada idarenin itirazını reddederek vergi ve cezaların iptalini onayladı; aynı olayda şirket yetkilisi ceza mahkemesinde de yargılanıp beraat etti. Bu örnek, menşe uyuşmazlığının hem vergi hem ceza boyutu olabileceğini ve yıllar sürebileceğini gösteriyor. Ceza türleri, uzlaşma ve itiraz yolları Gümrük işlemleri adım adım sayfasında.

Sevkiyattan önce kontrol listesi. Deneyimimize göre sorunların çoğu şu adımlardan biri atlandığında çıkar:

- Malın GTİP'i doğru mu ve liste kuralı bu GTİP'in pozisyonuna göre mi okundu?
- Gidilen ülkeyle hangi rejim geçerli: Gümrük Birliği (A.TR), Pan-Avrupa-Akdeniz'de revize ya da eski kurallar, yoksa anlaşmanın kendi protokolü?
- Menşesiz girdilerin değeri ve GTİP'i hesaplandı mı; tolerans doğru tabana (ağırlık ya da fabrika çıkış fiyatı) göre mi uygulandı?
- Kümülasyon kullanılıyorsa bütün girdiler için tedarikçi beyanı ya da ispat belgesi dosyada mı ve PEM matrisi zincirdeki ülkeler arasında kümülasyona izin veriyor mu?
- Belgeye gereken ibare (ör. "REVISED RULES") yazıldı mı, menşe beyanı anlaşmanın ekindeki metinle birebir mi?
- Hesap, tedarikçi beyanları ve üretim kayıtları, sonradan kontrol gelirse sunulacak şekilde dosyalandı mı?

Rehberde nereden devam edilir?

- Beyanname, muayene, düzeltme, ceza ve tasfiye: Gümrük işlemleri adım adım
- GTİP, gümrük rejimleri ve belgelerin kısa tanımı: GTİP ve gümrük rejimleri
- Menşe ve vergi oranlarının ithalat maliyetine etkisi: İthalatta gümrük vergisi nasıl hesaplanır?
- Gideceğiniz ülkenin belge şartları: Hedef ülke rehberi: ithalat gereklilikleri
- İhracatın belge seti ve sırası: İlk ihracat ve ithalat: adım adım yol haritası
- Yaptırımlar, ihracat kontrolleri ve çift kullanımlı ürünler: Yaptırımlar ve ihracat kontrolleri
- Malın Türkiye'ye girmeden satıldığı işlemlerde belgeler: Transit ticaret ve aracılı ticaret
- Sahte belge ve belge değiştirme riskleri: Dış ticaret ve lojistikte dolandırıcılık
- Gümrük işlemlerinin yürüdüğü sistemler: Dış ticaret ve gümrük sistemleri

Bu konu hangi derslerde işleniyor?

Menşe kuralları üniversite müfredatlarında genellikle ayrı bir ders değil. Ders haritamızda "Tarife sınıflandırması (GTİP), gümrük kıymeti ve menşe" başlığı hiçbir programda ayrı ders olarak yer almıyor, 25 programda başka bir

dersin içinde işleniyor. Menşe belgeleri ayrıca dış ticaret belgeleri derslerinde (3 programda ayrı ders, 15 programda ders içinde) ve gümrük mevzuatı derslerinde ele alınıyor. Birkaç örnek:

- Atatürk Üniversitesi — Uluslararası Ticaret ve Lojistik (lisans) — Gümrük ve Serbest Bölgeler (IUT202)
- Atatürk Üniversitesi — Uluslararası Ticaret ve Lojistik (lisans) — Uluslararası Ticarette Kullanılan Belgeler (IUT302)
- Kastamonu Üniversitesi — Uluslararası Ticaret ve Lojistik (lisans) — Ticari Belgeler ve Uluslararası Ticaret Belgeleri (AİS007)
- Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi, Osmaneli Meslek Yüksekokulu — Dış Ticaret (ön lisans) — Dış Ticaret Belgeleri (TİC102)
- Piri Reis Üniversitesi — Lojistik Yönetimi (lisans) — Gümrük Mevzuatı (DİY 301)
- Anadolu Üniversitesi — Uluslararası Ticaret ve Lojistik (İngilizce, lisans) — Customs and Foreign Trade Regulations (UTL301)
- Irish International Freight Association (IIFA) — FIATA Diploma in Freight Forwarding (sertifika) — Customs Clearance

Kendinizi test edin

1. Çin'den ithal ettiğiniz ve Türkiye'de vergilerini ödeyerek serbest dolaşıma soktuğunuz elektronik parçaları, hiç işlemeden Almanya'daki bir alıcıya satıyorsunuz. Hangi belgeyle AB'de gümrük vergisi ödenmez? *(Cevap: A.TR ile. A.TR menşe değil serbest dolaşım belgesidir; Gümrük Birliği kapsamındaki sanayi ürünü Türkiye'de serbest dolaşımda olduğu için menşei Çin olsa da A.TR ile gider.)*
2. Türkiye'de üretilen ve AKÇT ürün listesinde yer alan bir çelik ürününü AB'ye gönderiyorsunuz. A.TR mi düzenlenir? *(Cevap: Hayır. Kömür ve çelik (AKÇT) ürünleri Gümrük Birliği dışındadır; tercihli menşe EUR.1 veya menşe beyanıyla ispatlanır.)*
3. Bir alıcı, 4.500 € değerindeki tercihli gönderiniz için EUR.1 yerine faturada menşe beyanı istiyor. Onaylanmış ihracatçı değilsiniz. Beyanı yapabilir misiniz? *(Cevap: Evet. 6.000 €'yu aşmayan gönderilerde her ihracatçı menşe beyanı yapabilir; üstünde onaylanmış ihracatçı yetkisi gerekir.)*
4. Ürününüzde ithal bir parça var; parçanın değeri fabrika çıkış fiyatının %12'si ve liste kuralını karşılamıyor. Ürün revize Pan-Avrupa-Akdeniz kurallarına göre yine de menşeli sayılabilir mi? *(Cevap: Tekstil dışı bir sanayi ürünüyse ve liste kuralında daha düşük bir azami yüzde yazmıyorsa, %15 tolerans içinde kaldığı için sayılabilir. Yetersiz işlem sınırını aşmak ve diğer şartları karşılamak da gerekir.)*
5. AB'deki tedarikçinizden aldığınız sac için tedarikçi yerine menşe şahadetnamesi göndermiş. Bu belgeyle EUR.1 alabilir misiniz? *(Cevap: Hayır. Menşe şahadetnamesi tercihsiz menşeyi gösterir; tercihli menşe için tedarikçi beyanı gerekir.)*

Sık sorulan sorular

A.TR ile EUR.1 arasındaki fark nedir?

A.TR, eşyanın Türkiye'de ya da AB'de serbest dolaşımda olduğunu gösterir ve yalnız Gümrük Birliği kapsamındaki sanayi ve işlenmiş tarım ürünlerinde kullanılır; menşe belgesi değildir. EUR.1 ise malın bir anlaşmaya göre tercihli menşeli olduğunu kanıtlar ve STA'larda, ayrıca AB'ye tarım ve AKÇT ürünü ihracatında kullanılır.

Menşe şahadetnamesi gümrük vergisinde indirim sağlar mı?

Hayır. Menşe şahadetnamesi tercihsiz menşeyi gösterir; malın hangi ülkede üretildiğini belgelemek için istenir. İndirimli vergi için anlaşmanın öngördüğü tercihli menşe ispat belgesi (EUR.1, menşe beyanı ya da anlaşmaya özel belge) gerekir.

Türkiye'nin kaç serbest ticaret anlaşması yürürlükte?

Ticaret Bakanlığı'nın sayfası (16 Kasım 2026'da okundu) "25 ülke ile" STA'ların yürürlükte olduğunu yazıyor ve EFTA'yı tek taraf sayarak 24 anlaşma tarafı listeliyor. Lübnan ve Sudan STA'ları imzalanmış ama iç onay bekliyor. Liste değiştiği için güncel sayıyı Bakanlığın sayfasından kontrol edin.

Revize Pan-Avrupa-Akdeniz kuralları neyi değiştirdi?

Genel tolerans %15'e çıktı, drawback bazı istisnalarla serbest bırakıldı (tekstilde yasağın sürdüğü belirtiliyor), tam kümülasyon genişledi, EUR-MED kalktı ve ispat belgeleri EUR.1 ile menşe beyanına indi. Eski ve yeni kuralların birlikte uygulanması 31 Aralık 2025'te bitti; 2026'dan itibaren her ilişki tek bir kural setiyle yürüyor. 20 Mayıs 2026 itibarıyla Türkiye'nin 16 düzenlemesinden yalnız Tunus eski kurallarla kaldı.

Tedarikçi beyanı ne zaman gerekir?

Ürününüzde yurt içinden ya da AB'den alınmış girdiler varsa ve bu girdileri menşeli sayarak EUR.1 almak ya da menşe beyanı yapmak istiyorsanız. Beyan girdinin tercihli menşeini kanıtlar; tekil olarak her gönderi için ya da düzenli tedarikte en çok bir yıl geçerli uzun dönem beyanı olarak verilir.

Türk ihracatçının REX numarası alması gerekir mi?

Çoğu durumda hayır. Bakanlığa göre REX ile menşe beyanı yalnız GTS lehtarı ülkeler menşeli eşyanın AB'ye ve İsviçre'ye gönderilmesinde yapılabiliyor. Birleşik Krallık ve Güney Kore gibi ülkelere ihracatta REX numarası ne gerekiyor ne de kullanılabiliyor.

KAYNAKLAR

Ticaret Bakanlığı — Yürürlükte bulunan STA'lar (16.11.2026'da okundu) — https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/serbest-ticaret-anlasmalari/yururlukte-bulunan-stalar
Ticaret Bakanlığı — Sıkça sorulan sorular: Menşe — https://ticaret.gov.tr/gumruk-islemleri/sikca-sorulan-sorular/ticari/mense
4458 sayılı Gümrük Kanunu md. 17–22 (eşyanın menşei; orgTR metin kopyası) — https://orgtr.org/esyanin-mensei-gumruk-kanunu-madde-17-22/
2006/10895 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı — Gümrük Birliği'nin uygulanmasına ilişkin esaslar (A.TR, tedarikçi beyanı, sonradan kontrol; orgTR metin kopyası) — https://orgtr.org/turkiye-ile-avrupa-toplulugu-arasinda-olusturulan-gumruk-birliginin-uygulanmasina-iliskin-esaslar-hakkinda-karar-karar-sayisi2006-10895/
Ticaret Bakanlığı — Gümrük Birliği (1/95 sayılı OKK, kapsam) — https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/avrupa-birligi/gumruk-birligi
Ticaret Bakanlığı — AKÇT ürünleri STA (25.07.1996 imza, 01.08.1996 yürürlük) — https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/avrupa-birligi/akct
Ticaret Bakanlığı — Türkiye-AB tarım ürünleri tercihli rejimi (1/98 sayılı OKK) — https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/avrupa-birligi/tarim
Avrupa Komisyonu, Access2Markets — Pan-Euro-Mediterranean Convention (PEM): akit taraflar, revize kurallar, tolerans, belgeler — https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/pan-euro-mediterranean-convention-pem
EUR-Lex — PEM Ortak Komitesi'nin 1/2023 sayılı Kararı (7 Aralık 2023) — https://eur-lex.europa.eu/eli/dec/2024/390/oj
KPMG Türkiye — 1/2023 sayılı Karar kapsamı Tercihli Menşe Kuralları Hakkında Yönetmelik (RG 20.12.2025, 33113) — https://kpmgvergi.com/yayinlar/mali-bultenler/gumruk/12023-sayili-karari-kapsami-pan-avrupa-akdeniz-tercihli-mense-kurallari-hakkinda-yonetmelik-yayimlanmistir/3332
Ticaret Bakanlığı — Pan-Avrupa-Akdeniz Tercihli Menşe Kuralları Revizyonu (2/2024 sayılı Karar, 31.12.2025 sonrası durum) — https://ticaret.gov.tr/data/6944ed9f13b876eb18045cc8/Pan%20Avrupa-Akdeniz%20Tercihli%20Men%C5%9Fe%20Kurallar%C4%B1%20Revizyonu.pdf
Ticaret Bakanlığı duyurusu — Çapraz kümülasyon imkânları, 1 Ocak 2026 itibarıyla (31.12.2025) — https://ticaret.gov.tr/duyurular/pan-avrupa-akdeniz-tercihli-mense-kurallari-kapsaminda-capraz-kumulasyon-imkanlari-1-ocak-2026-itibariyla
Ticaret Bakanlığı duyurusu — Revizyonun 2026 itibarıyla ülke bazlı sonuçları (24.02.2026) — https://ticaret.gov.tr/duyurular/pan-avrupa-akdeniz-tercihli-mense-kurallari-revizyonunun-2026-itibariyla-ulke-bazli-sonuclarina-dair-duyuru-3
Ticaret Bakanlığı duyurusu — Türkiye PEM matrisi güncellemesi (06.03.2026) — https://ticaret.gov.tr/duyurular/turkiye-pem-matrisi-guncellemesi-6-mart-2026
Ticaret Bakanlığı duyurusu — Türkiye PEM matrisi güncellemesi (20.05.2026; orgTR kopyası, Bakanlık sayfası açılamadı) — https://orgtr.org/?p=33980
Ticaret Bakanlığı — PEM Türkiye Matrisi duyuru listesi (16.11.2026'da kontrol edildi) — https://ticaret.gov.tr/dis-iliskiler/avrupa-birligi/pan-avrupa-akdeniz-tercihli-mense-kurallari/pem-turkiye-matrisi
Lexpera — Tercihli Menşe Kuralları Hakkında Yönetmelik'te değişiklik (Arnavutluk; RG 24.06.2026, 33290) — https://www.lexpera.com.tr/resmi-gazete/metin/pan-avrupa-akdeniz-tercihli-mense-kurallarina-dair-bolgesel-konvansiyon-ortak-komitesinin-1-2023-5
Ticaret Bakanlığı yazısı — Mısır'ın revize PEM'e geçişi ve EUR.1 ibareleri (24.02.2026; orgTR kopyası) — https://orgtr.org/misir-revize-peme-gecis-ve-eur-1-dolasim-belgeleri-uzerindeki-ibareler/
Ticaret Bakanlığı — PEM kapsamında Akdeniz ülkeleri üzerinden AB'ye ihracat (25.12.2025; A.TR uygulamasının sürdüğü) — https://ticaret.gov.tr/data/694cf51813b876eb18046781/Ek-%20PEM%20kapsam%C4%B1nda%20Akdeniz%20%C3%BClkeleri%20%C3%BCzerinden%20ABye%20ihracat.pdf
Ticaret Bakanlığı duyurusu — Revize PEM tam kümülasyon uygulamasını genişletmeye karar veren ülkeler (09.01.2026) — https://ticaret.gov.tr/duyurular/revize-pem-tam-kumulasyon-uygulamasini-genisletmeye-karar-veren-ulkeler
Ticaret Bakanlığı duyurusu — Menşe ispat belgelerinde kümülasyon bilgisini zorunlu tutmayan ülkeler (06.03.2026) — https://ticaret.gov.tr/duyurular/revize-pem-mense-ispat-belgelerinde-kumulasyon-bilgisi-yer-almasini-zorunlu-tutmayan-ulkeler-6-mart-2026
Ticaret Bakanlığı yazısı — PAAMK ve İGV uygulaması: Tunus ve Arnavutluk (15.04.2026; orgTR kopyası) — https://orgtr.org/pan-avrupa-akdeniz-mense-kumulasyon-sistemi-igv-uygulamasi-tunus-ve-arnavutluk/
Ticaret Bakanlığı yazısı — Revize PEM geçirgenlik hükmü ve İGV (Tunus) (07.08.2026; orgTR kopyası) — https://orgtr.org/?p=34493
Dünya Gazetesi — Revize PEM menşe kurallarının farkında mıyız? (köşe yazısı; drawback yasağının tekstilde sürmesi) — https://www.ekonomigazetesi.com/kose-yazisi/revize-pem-mense-kurallarinin-farkinda-miyiz-70838
Avrupa Komisyonu, Access2Markets — Sufficiently worked or processed products (liste kuralı türleri) — https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/sufficiently-worked-or-processed-products-0
Avrupa Komisyonu, Access2Markets — Insufficient operations — https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/insufficient-operations

Avrupa Komisyonu, Access2Markets — Direct transport, non-manipulation ve non-alteration kuralları — https://trade.ec.europa.eu/access-to-markets/en/content/direct-transport-or-non-manipulation-or-non-alteration-rules
Ticaret Bakanlığı UAABGM — Registered Exporter (REX) System (Türkiye GTS'sinde 02.08.2019'dan beri) — https://uaabgm.ticaret.gov.tr/mevzuat/genellestirilmis-tercihler-sistemi-generalised-system-of-preferences/registered-exporter-rex-system
KPMG Türkiye — REX numarası başvurularına ilişkin Ticaret Bakanlığı yazısı (05.07.2024) — https://kpmgvergi.com/yayinlar/mali-bultenler/gumruk/kayitli-ihracatci-sistemi-rex-numarasi-almak-uzere-yapilan-basvurulara-istinaden-yazi-yayimlanmistir/2650
Ticaret Bakanlığı duyurusu — REX başvurularını almaya yetkili gümrük idareleri (20.10.2022) — https://ticaret.gov.tr/duyurular/kayitli-ihracatci-sistemine-rex-iliskin-basvurulari-almaya-yetkili-gumruk-idarelerine-iliskin-guncelleme
TOBB yazısı — Menşe şahadetnamelerinin elektronik ortamda (MEDOS) düzenlenmesi (03.04.2020; İGMD kopyası) — https://files.igmd.org.tr/doc/4042020-135016_mense-sahadetnamesi-elektronik-ortamda-duzenlenmesipdf.pdf
Ticaret Bakanlığı duyurusu — Elektronik menşe ve dolaşım belgesi düzenleyen ülkeler (04.08.2026; orgTR kopyası) — https://orgtr.org/elektronik-mense-ve-dolasim-belgesi-duzenleyen-ulkeler-listesi/
TİM — Dış ticarette ibraz edilen belgelerin sonradan kontrol işlemleri düzenlendi (RG 13.12.2023) — https://tim.org.tr/tr/dis-ticarette-ibraz-edilen-belgelerin-sonradan-kontrol-islemleri-duzenlendi
Danıştay VDDK, E. 2023/1501, K. 2024/1131 (04.12.2024): EUR.1 sonradan kontrolü ve Gümrük Kanunu md. 198/4 — https://www.hukukihaber.net/danistay-vddknun-20231501-e-20241131-k-sayili-karari

Bu rehber eğitim amaçlıdır ve yazarın kişisel görüşlerini yansıtır; çalıştığı ya da daha önce çalıştığı kurumların görüşü değildir. Sözleşme, gümrük ve finans kararlarında güncel resmî kaynaklara ve uzmanlara başvurun. Incoterms® Uluslararası Ticaret Odası'nın (ICC) tescilli markasıdır.

© 2026 Özgür Konakcı · ozgurkonakci.com. Bu belge, kaynak (ozgurkonakci.com) gösterilerek eğitim amaçlı paylaşılabilir ve çoğaltılabilir; ticari amaçla kullanılamaz.